

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității“, asociațiune de institutiv financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea“ sunt:

Agricola, (Eica), Agricola, (Hunedoara), Agricola, (Lugoș), Agricola, (Sebeșul-săsesc), Albina, Ardeleana, Arișana, Arina, Armonia, Astra, Auraria, Aurora, (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz), Cassa de păstrare, (Mercuria), Cassa de păstrare (reuniune), (Sălăște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana, Codreana, Comuna, Concordia, (T. Uzdin), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cuziereana, Decebal Detunată, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgețana, Fortuna, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Hondoleana, Insoțire de credit, (Veștem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Garoșdia), Isvorul, (Sângeorgiu), Isvorul, (Sebeșul-inf), Iulia, Lăpușana, Lișediana, Lipovana, Luceafărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Nera, Noiana, Oleana, Oraviciană, Orientul, Pancioara, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Sălăște), Porumbăceana, Progresul, Racoșana, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Ilva-mare), Riușana (Cap. Mănăstir), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Șoimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Tîbșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Vîntorul, Voileanu, Vlădeasa, Vulturul, (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Expoziția din Lugoș.

În centrul unuia din cele mai românești comitate, în Lugoș, s'a deschis în zilele acestea, cu mare alaiu, expoziția agronomică și industrială jubilară, aranjată de „Reuniunea agricolă comitatensă din Caraș-Severin“ (corect: *Krassó-Szörény vármegye gazdasági egyesülete*), din prilejul împlinirii unui pătrar de veac de existență a acestei reuniuni.

Expoziția este a cercurilor oficiale și a marilor proprietari din Caraș-Severin, conducători ai reuniunii jubilate. Caracter patriotic maghiar îi imprimă și faptul, că pe 25 crt. puternica asociație a agrarilor „Magyar gazdaszövetség“ a convocat la Lugoș o mare adunare, la care se așteaptă mii de aderenți ai taberei agrare din comitatele Timiș, Torontal, Arad, Pesta, Szabolcs, Hont etc.

Marea masă a populației băștinașe din Caraș-Severin, poporul nostru însă, care între alte împrejurări ar fi trebuit să ia și ar fi și luat parte activă la expoziția din Lugoș, a observat față de aceasta rezerva cuvenită. Nu l-a scos din rezervă nici chiar faptul, că între prezenții de onoare ai expoziției figurează și înaltul președinte al noștrilor arhierici Dr. V. Hossu și Dr. M. E. Cristea. Și bine s'a tăcut așa! Șovinismul este atât de înrădăcinat la noi, tendința de a imprimă pretutindeni caracterul specific maghiar, tuturor manifestațiilor, fie și de ordin pur economic este atât de generală și pronunțată la compatrioții noștri maghiari, încât eschide dela

început posibilitatea unei cooperări, chiar și pe tărâmurile, unde de altcând o cooperare, lipsită de gânduri rezervate de o parte, și de rezerve îndreptățite de altă parte, ar putea avea loc și ar da roadele cele mai bune.

Expoziția din Lugoș nu urmărește numai scopuri economice-culturale și „Magyar gazdaszövetség“ nu intră în Caraș-Severin în semnul păcii. Reuniunea „*Krassó-Szörény vármegye gazdasági egyesülete*“ jubilară, în sinul căreia, precum suntem informați se află și numeroși Români, mână în mână cu „Magyar gazdaszövetség“ are de-a dreptul scopuri agresive față de poporul băștinaș din Caraș-Severin, în apropierea căruia se turează, pentru a asigura și aici pe toate terrenele preponderanța și prepotența hegemonilor noștri.

Nu sunt simple vedenii, sau acuze nebazate acestea. Aserțiunile noastre le întemeiam pe înseși mărturiile deschise ale organului oficial al agrarilor. Cităm dintr'un însuflețit articol de propagandă pentru cercetarea expoziției și a adunării agrarilor: „Unde este Caraș-Severinul?... Unde este Lugoșul?... În o parte a țării unde odinioară a fost stăpân maghiarul, au trecut pustiind Turcii și după-ace au răpit bogățiile pământului timp de 400 de ani, s'au retras, lăsându-și locul Românii, care cu pretensiile sale nesfârșit de modeste și deci cu răbdarea sa uriașă a cucerit acea parte de țară dela stăpânii sei.

Ca nu cumva Maghiarii să se poată reculege, austriacii au pus apoi mâna pe pădurile și moșiile fără hotare, punându-le sub pază

militară și acolo unde odinioară sub stâncile bogate în metal și în pădurea deasă tinărul Ioan Huniade a răpus lupul fără nici o armă în mână, stă sentinela ostașul neamț, pe când păcurarul român păștea oile.

Provedința divină, în o zi mai bună însă a început a deschide ochii conducătorilor națiunii maghiare, cari au început a observa, că bogățiile acestui pământ totuși compet Maghiarilor: au început a se ocupa cu ținuturile sudice, au reformat administrația, au făcut mici colonizări în părțile acelea, s'au eugetat la școale, au organizat comitatul după model maghiar și în Caraș-Severin dejă se poate auzi dulcele graiu maghiar; dela Lugoș până la Făget calea ferată trece pe lângă comune maghiare și pe piața Lugoșului graiul precupețelor răsună ca în centrul maghiarimii.

Aici lucrează de 25 de ani Reuniunea agricolă din comitatul Caraș-Severin și minunea lui Dumnezeu — în aceasta reuniune Maghiarii și Românii trăiesc în bună pace unii cu alții.

Caraș-Severinul încă este atins de vântul timpurilor mai nouă, al progresului, și Lugoșul aranjează o mare expoziție agronomică și industrială, deamă de văzut.

Și unde lupta se dă în semnul culturii naționale maghiare, acolo aleargă în ajutor și „Magyar gazdaszövetség“, aranjând la 25 Septembrie în expoziția din Lugoș o mare adunare, ca dovadă a simțului de solidaritate și de iubire a maghiarilor față de pământul maghiar, deși nu ei sunt stăpâni pe toate miezuinile de acolo.

Mult, mult pământ mai așteaptă pe Maghiari în Caraș-Severin. Dar în adunarea din Lugoș vom afla căile, cum trebuie să prindă rădăcini maghiarul în pământul acela. Bernát István, cu Asociația institutelor de credit fonciar* va explica, cum trebuie câștigat pământul. Iar din conferința cooperativă a lui Meskó Pál vom putea învăța cum trebuie să ne înfigem în pământul acela, încât să nu ni-l mai poată lua nimeni — nici-odată!“

Sunt mărturisiri prețioase acestea pentru noi, peste cari nu ne este îngăduit a trece cu ușurință la ordinea zilei. Când în mod sistematic se lucrează la slăbirea și nimicirea noastră și pe teren economic, e de datorința conducătorilor poporului nostru din părțile primejduite, a lua fără amânare în mână organizarea țărânimii, în scop de a o face mai rezistentă față cu tendințele de cutropire ale puternicilor zilei. Iar asupra scopurilor adevărate urmărite pe sub ascuns de „Reuniunea agricolă comitatensă“ și de patroana ei: aso-

ciația agrară: „Magyar Gazdaszövetség“, poporul din Caraș-Severin trebuie lămurit de factorii competenți prin pressă și cu graiul viu. Din prilejul expoziției și după marea adunare agrară din 25 crt., cercurile conducătoare ale celor două reuniuni, purtând pe buze lozince false, vor căuta nouă căi și mijloace de a atrage în sfera lor de interese și de influință poporul băștinaș din Caraș-Severin. Să aștepte un popor conștios de atentatul, ce se pregătește în contra lui și nedispus a conlucra însuși la nimicirea sa națională și economică!

Conducători ai poporului român din Caraș-Severin — veghiați!

„Primejdia valahă“.

— Rubrică permanentă. —

— Dr. Farkas Pál și băncile române. —

Nu e fără interes a se ceti nostimadele deputatului din cercul Orăștie, ales cu ajutorul voturilor românești, contra d-lui Dr. Aurel Vlad (frumoasă schimbare!). Farkas Pál, actualul deputat al cercului, scrisese pe vremuri o broșură în „chestia valahă“. Titula e: *Az oláh kérdésről* (Budapest, Singer és Wolfner kiadása, 1907). Cuprinde 48 pagini, din cari 35 se ocupă cu băncile valahe. Pe semne broșura din întrebare l-a îndreptățit să candideze în cerc românesc, apelând la voturi românești. Dec! Cunoșcător al nostru și pace. Pe timpul campaniei electorale, ținea conferențe și despre junii Turci. Ne pomenim, că de i-se anulează mandatul dela Orăștie, va candida în inima Bizanțului. Căci cunoaște pe Turci, nu glumă.

Din parte-ne, nu știm ce e mai mare: dragostea alegătorilor Români din cercul Orăștiei, ori învățăturile „mântuitoare“ din broșura deputatului? E de tot hazul a semnală, măcar acuma, acele „mântuitoare“ învățăături, răspândite cu profusiune pe timpul campaniei electorale și cari „au prins“ pe cât se vede. Ori nu?

Iată, în ce mod, aduce vorba Dr. Farkas asupra băncilor noastre.

„Puncte de vedere“. — Versurile lui Vajda și interpelația contelui Bethlen iarăș au adus la ordinea zilei chestia valahă. Încă și aceia, cari până acuma nu considerau serios munca propagandei naționaliste, s-au consternat de dovezile urei nebune și consternarea lor s-a potențat, când au prins veste de cele întâmplate la expoziția din București. Dela vestitul proces al memorandumului nu s-a dat caz, care să fie ațâțat mai tare opinia publică ungurească contra agitatorilor valahi. Din toate părțile se ridică voci, pretinzând măsuri mai energice decât până acuma. Toate expresiile batjocoritoare din dicționar se descarcă asupra deputaților naționaliști. Li timbrează zilnic cu acuza îngrozitor de gravă a tradărei de patrie. Li se pretinde să-și depună mandatele, retrăgându-se din viața publică ungurească. Ba iritația merge așa de departe, încât amenință cu pugilație pentru a pedepsi pe dușmanii națiunii.

Dar oricât de înțelese și de firești ar fi exploziunile mâniei ele nu ne pot conduce în examinarea și studiarea chestiei valahe. Chestia aceasta e mult mai

* Noua bancă agrară. — Redacțiunea

serioasă, decât să sufere orice frazeologie. Și mult mai dispartă, decât se pare la prima vedere. Vom încerca deci, să-i schițăm imaginea reală, întrucât se poate acest lucru, în cadrul câtorva articole. Cred că tocmai în circumstanțele de astăzi, e nevoie neapărată de această iconă unitară. Fără perspectiva trebuitoare abia se poate forma opiniunea corectă pentru viitor. În cercetările noastre vom evita toate punctele subiective, sentimentale, nizuindu-ne a atinge exclusiv adevărul real“.

„Acu-s cinci ani, în vara anului 1902, cutrierai în societatea unui prietin englez, ținuturile locuite de naționalități ale Transilvaniei. Excursiunea am proiectat-o încă în Cambridge, unde prietinel meu — numele lui e Trewelyan — profesă istoria. Tradițiile-i familiare — tatăl său fu secretar de Stat irlandez în cabinetul Gladstone — l-au făcut tare preocupat în chestii naționaliste. Eră aderentul entuziast al home-rului irlandez și se interesă cu căldură de naționalitățile oprimate ale continentului. Îl interesau indeo sebi Valahii. Odată mi-a arătat o carte, în care a cetit, că la poalele Carpaților tângeste în robie tristă un popor, neamul lui Traian. La excepțiile mele, dădea din umeri. Firește, eu încă apartin opresorilor. Nici eu nu mărturisesc adevărul.

Știi ce? — zisei eu. Vino la vară și privește toate cu ochii proprii.

— Bine. Voiu merge.

Și a venit, în adevăr. Vr'o jumătate de zi a stat în Budapesta, apoi am mers împreună în Transilvania. Am cutrierat toate comitatele Hunedoara, Alba-inferioară, Turda-Arieș, Sibiiu. Am fost în Deva, Hațeg, Orăștie, Brad, Abrud, Zlagna, Cămpeni, Baia-de-Criș. Cu un cuvânt, în toate centrele valahe. Ne-am informat pretutindeni temeinic. Câțiva domni de unguri, regretatul comite suprem Barcsay și Hollaki Imre ne-au călăuzit și ne-au dus la toți fruntașii propagandei valahe. Căci Trewelyan numai cu dâșii voia să vorbească. Și-a câștigat de undeva o listă. I-o fi dat-o vr'un cunoscut din străinătate. Și a cerut să vorbească cu toți aceia, dela cari așteptă o critică nepărtinitoare. În acest mod am cercetat în Hațeg pe domnii Suciu și Bontescu; în Orăștie pe Dr. Mihai și Dr. Aurel Vlad; în Brad pe Vasile Damian și așa mai departe. Trewelyan întrebă cu nerăbdare și lua notițe. Era anume convins, că chestia valahă și chestia irlandeză sunt identice în esență.

Dar răspunsurile, ce le primia în această direcție nu spuneau nimic. Domni valahi, pe cari i-am cercetat, ne spuneau foarte bucuros și foarte mult despre năcazurile și pretensiunile lor „juste“. Dar pe acel timp nu aveau încă programul nou din 1905 și astfel, mai mult ori mai puțin, trebuiau să repeteze punctele din programul 1881 din Sibiiu. Dar însușirea caracteristică și esențială a acestui program este, că nu știe nimic de puncte de vedere economice și sociale; ei voinște să remedieze exclusiv nedreptățiri de limbă. Se tânguiau amar, că nu se execută legea de naționalități; că în școalele de stat nu se învață în limba valahă; că între funcționari sunt puțini cei de limbă valahă și că autonomia bisericeii nu e completă. Despre pământ nu s-a auzit nici o vorbă. Cu privire la Ungurii prezenți, condamnau cu toții agitația iredentistă asigurând oaspele englez, că ei ar fi bucuros fii credincioși ai patriei, dacă nu li-s'ar îngreună așa de mult acest lucru.

Trewelyan începu a nu mai pricepe chestia. Ca istoric apusean, disciplinat în școală, dorea să privească mai adânc și să nu audă exclusiv gravamine

de limbă. De altfel și aceste gravamine le expuneau cei interesați, în așa diferite moduri, încât precum a scris și Trewelyan mai târziu, nu odată, unul contra-zicea pe celalalt.

În fine, cu totul pe neașteptate, în Roșia-Abrudului, a auzit și despre chestia funciară.

Priviam amândoi la Cetatea Mare și cătră seară am plecat îndărăpt pe jos. Pe cale ni-s'a aliat un țaran valah, foarte mândru că știa și nemțește, de vreme ce fusese cătană. Englezul s-a bucurat foarte tare de el. Iată în fine, un țaran veritabil, cu opinii. Fără indoială, acesta va reprezentă puncte de vedere sociale.

— D-ta ești de aici? — întreba Englezul.

— Ba nu, domnule. Am venit din comitatul Hunedoarei. Pe lângă Orăștie. Acuma aici îmi caut de lucru, la minerit.

— Dar pentru ce ai venit de acasă?

— Am fost silit, domnule. Puținel pământ, ce l-am avut, mi l'a vândut banca de licitație.

— Așa, Așa. Banca ți-a vândut pământul la licitație? Banca din Budapesta?

— Ba nu, domnule, ci banca din Orăștie.

— Banca ungurească?

— Ba nu, domnule, ci banca valahă: „Ardeleana“. Nu am putut plăti cametele și mi-a vândut pământul la licitație.

Englezul a rămas uimit. Nu se așteptă la forma aceasta a chestiei funciare valahe“.

„Când vorbim despre chestia valahă, trebuie să facem o bifurcație lămurită. Trebuie să deosebim starea clasei valahe de mijloc, a așa numitei „inteligente“ și a țărânilor valahe.

În cifre rotunde, Ungaria are trei milioane supuși de limba valahă. Clasa de mijloc, după-cum vom arăta mai târziu cu punctualitate aproximativă de statistică, abia atinge opt mii de suflete, chiar dacă socotim toți popii și toți învățătorii. Pe seama acestor câteva mii de oameni, și în favorul lor, există chestia naționalistă. Le dă putere economică, socială și politică. Îi plasează în posturile de fiscal și direcție a institutelor de bani. Îi trimite în parlament. Sau îi transpoartă în România ca „ungureni“, ca pribegi nobili, cari pot reclamă tratare specială și întreținere sigură. Oamenii aceștia nu vor renunța nici-odată și nici-decum la agitația naționalistă, care le este condiția primordială a validității lor pe toate terenele.

Cu totul alta e situația țaranului valah. Pentru el, chestia naționalistă e cel mult o lozincă, dela care sperează remediarea năcazurilor sale economice și sociale. Referințele geo- și topografice i-au făcut soartea din cale afară de vitregă. Pământul ce-i are, e rău și puțin. Creditul lui e neînsemnat și legat de condiții grele. Domniile mari nu-i dau arândă. Banca îi ia și pământul propriu în câțiva ani. Oamenii aceștia nu-și bat capul cu „România-Mare“, cu hotărârile dela Blaj, cu programul din Sibiiu. Dacă, cu toate acestea, cel puțin în parte, ei sbrîngesc pe intelectuali valahi, cauzele sunt foarte firești și tangibile. Țaranul din Dobra, ori din Făget simte, că împrejurările sale sunt miserabile, că Statul și administrația îl încarcă mereu cu poveri. Dacă i se înfățișează avocatul ori popa valah și-i spune, că pricina e tirănia ungarilor și că toate năcazurile vor încetă dacă va fi deputat Coriolan Brediceanu, ori Ștefan Csicsó-Pop, el aleargă turbat la urnă, considerând de dușmani pe toți cei din tabăra contrară. Dar fanatismul naționalist din aceste mișcări electorale e numai efemer. E un produs artificial, dar nu conștiu.

Dacă voim să privim curat în complexul, ce se numește chestie valahă, trebuie să separăm aceste două puncte de vedere. Trebuie să examinăm separat situația politică, socială și economică a clasei de mijloc și separat năcazurile și mizeria țărănimii. Amândouă nu numai că nu se întregesc, ci în multe privințe manifestă interese contrare. Mai limpede: starea economică a țărănimii nu numai că nu o ajută clasa valahă de mijloc, respective organele acesteia băncile, domeniile fundamentale, ci o exploatează, fără nici un scrupul, în folosul propriu. Și când amarul, nemulțămirea i-se măresc la nesfârșit, iarăș i se arată ordinea existentă în stat. „Acea e de vină“.

Rășcoala țărănească din România, ce numai de curând s-a deslănțuit, ne-a arătat foarte instructiv acelaș contrast dincolo de Carpați, ba încă în măsura mai mare. Deosebirea consistă numai în aceea, că acolo dominează clasa de mijloc economică și politică, încât mânia țărănilor nu se poate aținti contra Statului. Acolo se iau spre acest scop străinii, Evreii. Dar izbucnirile groaznice din Vlașca, Teleorman, Dolj și Craiova au dovedit la evidentă, că țărănii din România pe cine consideră de adevărat opresor.

Clasa de mijloc valahă operează foarte isteț la noi. Adevărat că situația-i neresponsabilă îi ușurează foarte mult lucrul. Ingreunarea acestui lucru numai așa s-ar putea, dacă am lumină conaționalii lor, în ce mod îi exploatează o grupă mică. Quod erat demonstrandum“.

*

Până aci capitolo I din broșura lui Wolfner-Farkas. Înainte de a trec- la al doilea, câteva reflexii critice ni-se impun de sine.

Se simte dela primul moment nota caracteristică rasei, căreia aparține autorul — de a ameli cu agitația valahă pe guvernantii zilei. În ape turburate mai bine pescuești. Din agitația valahă se făuresc arme, cu cari se storc toate concesiile posibile. Din agitația daco-română se făurește scut, în dosul căruia se ascund nenumărate nulități morale și intelectuale. Admitem și regretăm că programele noastre politice nu îmbrățișează chestii economice. Regretăm, că în luptele și adunările noastre politice sunt ignorate cu desăvârșire nisințele noastre economice. Dar de aci, până la acuza că instituțiile financiare românești deposedează țărănimia este distanță mai mare decât între Dr. Farkas și un om de bună credință.

Tot atât de bună credință e și acuza, că clasa noastră de mijloc exploatează țărănimia. Adeacă preoții, învățătorii, în ce mod exploatează pe țărani? Știe toată lumea, că e vai de bietul salar, când preotul ori învățătorul, e avizat să-l scoată din „repartiție“ asupra țaranului! În acelaș timp să se constate, dacă crășmarul nu se îmbogățește mai de grabă din sudoarea țărănimii. Constatarea e ușoară, dar lui Farkas nu-i vine să o scrie, căci partea covârșitoare a crășmarilor aparține rasei lui . . .

Se știe, că statul nu ne ajută cu nimic în nizințele noastre economice și culturale. Ba ne împedecă în toate modurile posibile. Când în butul tuturor acestor greutăți, noi ne silim să ne ajutăm pe noi înșine: nu e o nerușinată sfruntare a adevărului, când nisințele noastre sunt timbrate de agitații valahă?

Cetitor.

Școalele comerciale superioare.

Havas Miksa profesor de academie comercială vorbește într'un articol mai lung din „B. H.“ despre învățământul comercial în Ungaria și face unele constatări foarte prețioase și de interes și pentru noi.

Arată mai întâi că ce plagă stăpânește învățământul nostru comercial prin faptul, că toți refugiații altor cariere și altor pregătiri se adună în școalele comerciale ca să se facă „domni“. Să lucreze mai puțin. Puține sunt excepțiunile, că un elev al școlii comerciale nu din asemenea motive și-a ales cariera aceasta și preferă a fi comerciant și nu „domn“ diplomat. Aceasta e, între altele, și cauza că rezultatele învățământului din școalele comerciale din Ungaria sunt așa de puțin satisfăcătoare.

Iar dacă mai luăm în considerare și aceea — zice mai departe Havas — că cei mai mulți abiturienți ieșiți din școalele de comerț nu caută a se cultiva mai departe, nu mai cetesc nimic etc., atunci vedem mai clar starea cu adevărat deplorabilă a lucrului. Dar se va zice că e rău și sistemul de învățământ în aceste școale! Și de sigur că e dreptate în această afirmație. De regulă sunt primiți prea mulți elevi într'o clasă. Maximul ar fi 40, dar cu concesiuni ajung și câte 45 sau chiar și mai mulți într'o clasă. Instrucția cinstită este aproape imposibilă având în considerare mai ales și pregătirea anterioară, foarte diferită a elevilor. Mai sunt apoi defecte o sumedenie. Lipsa de bibliotecă cum se cade și de recuzite școlare. Apoi planul de învățământ învechit și necorăspunzător, care cuprinde mult prea mult material pentru cei trei ani cât țin cursurile comerciale. În fine una dintre cele mai mari piedeci în calea învățământului comercial este și lipsa de profesori cu calificare specială completă. Se găsesc profesori de școală comercială — zice cu tot dreptul Havas — cari în cursul câtorva ani au propus pe rând: Stenografla, Geografia, limbile germană, franceză etc. deși diploma o aveau pentru studiul contabilității. Matematicul propune limbi, chemistul aritmetică, limbistul merceologie etc. Și răul cel mai mare este că asemenea anomalii se tolerează ani de-a rândul în formă de excepțiuni.

În anul trecut au funcționat în Ungaria în total 46 școale comerciale. Numărul elevilor a trecut peste 8600. Creșterea atator tineri reclamează mai multă îngrijire! Afară de cele 46 școale comerciale se știe că mai sunt în Ungaria și două academii comerciale în Cluj și Budapesta, o academie comercială orientală și un curs pentru pregătirea de profesori comerciali.

La academia comercială din Budapesta numărul ascultătorilor din anul prim trece de regulă peste sută. Un fapt îmbucurător acesta — zice Havas — care ar putea îndemna pe cei chemați să se gândească la înființarea unei adevărate școale superioare (academii) de comerț, absolvenții căreia să poată ocupa și unele din acele posturi, cari după legile noastre de azi sunt rezervate exclusiv juriștilor.

Cursul pentru pregătirea de profesori comerciali deasemenea nu este corăspunzător, „și ani de-a rândul activitatea desfășurată acolo a fost jertfa străduințelor de a arăta ceva din nimica“. Ar fi de dorit o legătură mai strânsă între acest curs și universitate, și o catedră pentru studiile comerciale la universitate.

Cătră fine constată Havas încă un mare defect al școalelor comerciale ungurești în genere și anume faptul, că nu se pune destul pond pe studiul

limbilor străine. Și aceasta e adevărat mai ales în ce privește pe unguri, căci aceștia mai puțin se pot împrieteni cu o altă limbă, decât a lor. Pentru delăturarea acestui rău la Academia comercială din Budapesta se va deschide în toamna aceasta un curs de limbi moderne.

De încheiere profesorul Havas Miksa cere: 1. Școala comercială de patru ani, din care anul al IV-lea să fie destinat exclusiv studiului limbilor și a obiectelor strict de specialitate. 2. Un plan nou de învățământ, după care să se ridice pretensiunile, dar nu în ce privește cantitatea, ci calitatea instrucțiunii. 3. Să se institue revizori școlari de specialitate. 4. Să se abandoneze sistemul învechit cu atestatele de maturitate și să se pună mai mult pond pe fond, decât pe forme goale. 5. Pregătirea de profesori comerciali să se reformeze și să se aducă în legătură cu universitatea. 6. Să se trimită profesori în străinătate pentru studii etc.

Merită cei 8—9000 de elevi comercianți atâta interes din partea statului și a societății!

Procedura autorităților industriale în cazurile prevăzute în §-ul 176 al legii industriale.

Neînțelegerile sau controversele ivite între industriaș (patron) și ucenici, calfe sau lucrători, privitoare la începerea, continuarea sau încetarea lucrului, sau a timpului de ucenicie; apoi cele privitoare la împlinirea obligamentelor reciproce sub durata lucrului sau a timpului de ucenicie; apoi cele privitoare la împlinirea obligamentelor reciproce sub durata lucrului, sau a timpului de ucenicie, în fine neînțelegerile și controversele asupra pretensiunilor de despăgubire născute din încetarea lucrului sau a relației de ucenicie, sunt a se decide conform §-ului 176 al art. de lege XVII din 1884, definitiv și fără nici un drept de apel, prin autoritatea industrială de gradul prim, resp. prin comisiunea pacificatoare a corporației industriale. Partida nemulțămăită cu hotărârea autorității industriale resp. a comisiunii pacificatoare este în drept a-și valida pretensiunile pe calea legii în timp de 8 zile socotite dela publicarea hotărârei, prin ceea ce însă nu se împiedecă executarea hotărârei.

În viața practică se ivește foarte adeseori întrebarea, că la cari cazuri se referă procedura circumscrisă în §-ul 176 al legii industriale. Părțile litigante se adresează foarte des către judecătorie, care însă refuză procedura, din motiv că încă nu s'a terminat procedura prealabilă administrativă. Altădată autoritatea industrială aduce hotărâre, pe care părțile nemulțămite o apelează pe cale administrativă și de regulă numai instanța a treia stabilește că procedura este greșită, îndrumând părțile pe cale judecătorească. În interval firește a expirat termenul de 8 zile admis pentru începerea procesului și astfel partida nu se mai poate folosi de remedii de drept. Prin urmare este de importanță, ca cei interesați să cunoască bine §-ul 176 al legii industriale, căruia în praxa judecătorească i se dă interpretare foarte variată.

Iată aici câteva din hotărârile principale mai importante ale Curiei:

La procedura bazată pe §-ul 176 al legii industriale este irelevant, că avut-a comerciantul certificat industrial sau nu, ci decizător este numai, că subver-

sat-au față de șef condițiunile cuprinse în § 3 al legii com. (Curia 661/890).

Din punctul de vedere al procedurii prevăzute în § 176 împrejurarea că calfei i-au fost încredințate agende mai importante sau mai puțin importante și în consecință a avut o plată și alte accesorii mai mare sau mică, nu este de importanță. (M. T. Nr. 15,862/902 și 17,941/902 I. M.).

Împrejurarea, că calfa are, sau nu are carte de lucru nu este decizătoare, pentru că primirea în serviciu a calfei fără carte de lucru, ce este drept constituit o contravenție, dar nu lipsește calfa de calitatea sa de calfa (23,937/836 F. I. K.).

Șeful agenturii principale a unei societăți de asigurare, angajat cu proviziune și salar fix, are să reclameze dela societate restituirea salarului său, în prima linie prin autoritățile industriale (M. T. 39,596/901).

Conducătorul de afaceri aplicat la o întreprindere comercială este calfa de comerț (comis) și calificația serviciului nu se alterează prin faptul, că competențele (salarul) i s'au fixat în proporția venitului curat al întreprinderii.

Validitatea pretensiunii se ține în prima linie de competența autorităților industriale (M. T. 1907).

Contabilii societăților pe acții sunt calfe de comerț; chestiunile de litigiu ivite între ei și societatea pe acții, din relația de serviciu, sunt a se judeca pe baza §-ului 176 al legii industriale. (M. T. 1899)

Pretensiunea contabilului unei case de păstrare asupra plății, ce-i compete pe timpul de abțicere este a se judeca din partea autorității industriale pe baza § 176 al legii industriale. (M. T. 24,094/899)

Piața mondială a porumbului.

Iată care-i situațiunea pieței porumbului după o sursă demnă de încredere:

România este astăzi cel mai mare furnisor de porumb al consumațiunii europene. Rezervele sunt reduse, pe când cererea se poate zice că a crescut, deoarece, după cum se știe, plantele de nutreț în Anglia și pe continent sunt, în anul acesta, de o raritate extremă.

Recolta de orz în Rusia este mediocră. Probabil că cantitatea de porumb, care mai este de exportat din România va fi vândută pe un preț bun, adevărat pe prețul de astăzi, cu atât mai mult că nu este nici o țară, care să facă o concurență serioasă României înainte de apariția recoltelor nouă pe piața internațională.

Se poate spune de pe acum că recolta din Statele Unite nu va fi așa de mare ca în anul precedent. Raportul oficial al biroului din Washington, din 1 August, fixă starea recoltei la 69,6 față de 80,1 în aceeași epocă a anului trecut.

Dela 1 August recolta nu s'a îmbunătățit.

Consumația internă în acea țară până în primăvara anului 1911—12 va fi, probabil, mai mare de cât în anul 1910—11, de oarece în Statele Unite furajele nu sunt abundente. Așa dar, putem crede că Statele Unite nu vor exporta mult porumb până la primăvară, afară de cazul când prețurile vor fi prea mari, sau tot așa de mari ca în prezent, căci prețul mare atrage marfa.

Republica Argentina nu va vinde pe piața nouă sa recoltă decât cu începere din Februarie 1912, cu condițiune ca perspectivele să fie bune. Expedițiile vor începe în Martie și vor deveni mari, în cazul unei recolte bune, în Aprilie—Maiu.

Prin urmare, în această epocă, recolta României va fi în concurență cu noua recoltă a Republicii Argentina, în o concurență cu atât mai mare, dacă această recoltă va reuși pe deplin și dacă prețurile vor continua de a fi ridicate, fapt de care se va profita pentru a vinde, cu rezultatul că o scoborîre va fi probabil provocată.

Totuş, după toate probabilităţile, România va avea doi cumpărători speciali, afară de Anglia și de Continent, pentru noua sa recoltă. Aceştia sunt: *Ungaria și Italia*. Recolta Ungariei este de sigur mediocră și va avea nevoie de a importa la primăvară o mare cantitate de porumb din România, ce se poate estima la 1.000.000 de tone. Dacă această evaluare este exactă, importul pentru Ungaria va absorbi, probabil, cea mai mare parte din surplusul exportabil al României, și chiar dacă acest import va fi mult mai mic, Italia va avea și ea nevoie de a importa porumb, căci recolta va fi în deficit, ceea ce va necesita de sigur un mai mare import de porumb din România, care ar conveni consumaţiei italiene.

Cu toată situaţiunea favorabilă menţinerii preţurilor, dacă nu chiar susceptibilă de o ridicare ulterioară până la primăvară, adevă până atunci când vor începe expediţiile din Republica Argentina, preţurile cari se plătesc în prezent pentru porumburile româneşti de grabnică expediţie sunt, în adevăr, ridicate și remuneratorii. E de temut că, în urma unei ridicări ulterioare, cererea va restrânge trebuinţele sale.

După toate indicaţiunile, noua recoltă a României se va vinde de asemenea cu preţi comparativ foarte bune. Către luna Maiu, spre a putea prevedea preţurile în lunile de vară, va trebui să ne dăm seamă de mărimea cererii ungare și de randamentul recoltei în Republica Argentina.

Până la acea epocă, România rămâne factorul care domină situaţiunea, și, după cum am arătat, va putea obține preţi bune pentru noua sa recoltă de porumb.

Foaia de informaţiuni comerciale.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situaţiunea.

Sibiu, la 22 Septembrie 1911.

Situaţia *pieţii internaţionale de bani* s'a schimbat esenţial față de săptămâna trecută. Am intrat în sezonul de toamnă și cu ea în era urcării etalonului oficial. Inceputul l-a făcut Banca imperială germană, care în săptămână curentă a urcat etalonul dela 4% la 5%, măsură impusă de o parte de cererile cele mari de bani și de situaţia ei, iar de altă parte ca prevedere pentru quartalul apropiat, când cererile iarăși vor fi extraordinar de mari. În Londra asemenea se așteaptă urcarea etalonului; probabil a și urmat până scriem aceste șire.

În *pieţa internă* cererile de bani au continuat a fi extraordinari de mari, în urma rezervei, ce și-au impus băncile private. Astfel „*Banca Austro-Ungară*” s'a văzut nevoită și ea a urmă exemplul *Băncii imperiale germane*, urcând cu începere dela 22 curent

etalonul cu un procent întreg, delr 4% la 5%. Discontul privat variază la băncile mari vieneze și bu-dapestene între 5¹/₂%—6%.

Jurisdicţiune.

Domiciliare după plac. Dispoziţia cuprinsă în statutele unei societăţi, în sensul căreia cambia escontată se poate domicilia după plac, nu este obligatoare pentru indossantul cambiei din chestiune.

(Curia reg. sub Nr. 643/910.)

Cursul de emisiune. Adunarea generală a societăţii pe acţii este îndreptăţită a fixa însaşi cursul de emisiune al acţiilor nouă, sau a încredinţa direcţiunii aceasta. În privinţa aceasta altă restricţie nu este decât, că cursul de emisiune fixat nu poate fi mai mic, decât valoarea nominală a acţiilor.

(Curia reg. sub Nr. 538/910.)

Detragerea nemotivată a cuvântului în adunarea generală. Prin deciziunea sa Nr. 59/911 Curia reg. a enunţat, că în caz când unui acţionar îndreptăţit i s'a detras cuvântul în adunarea generală fără motiv, toate hotărârile luate de adunarea generală din chestiune sunt nule.

SOCIETĂŢI COMERCIALE ȘI FINANCIARE

Reuniunea proprietarilor de vite în Orăştie și-a convocat prima adunare generală ordinară pe ziua de 30 Septembrie a. c. la *Orăştie*, cu următoarea ordine de zi:

1. Constituirea biroului adunării; 2. Raportul direcţiunii, prezentarea bilanţului anual și raportul comitetului de supraveghiere; 3. Fixarea bilanţului și hotărîre asupra absolutului și asupra profitului curat; 4. Alegerea membrilor în comitetul de supraveghiere, — conform rânduelilor legale; 5. Eventuale propuneri.

Bilanţul anual e expus în cancelaria centrală a Reuniunii în *Orăştie*.

A FACERI DE DARE.

Legalizarea judeului comunal este scutită de timbru. La multe institute de bani din provincie se cere ca subscrierile de pe cambiile, ce se prezintă spre escontare să fie legalizate prin comună. Aceasta de obicei se face astfel, că judele sau primarul comunal, eventual un alt membru al antistiei subscie cambia și pune lângă numele său sigilul comunal.

Așa se face aceasta de ani de zile în țara întreagă, și nici când nu i-a venit nimănu în minte să privească legalizarea în forma aceasta de o legalizare supusă la timbru. Nici chiar în legile de timbre și competențe nu se află vre-o dispoziție, din care ar rezultă, că aceste legalizări trebuie timbrate. Din contra poz. 45 a tarifelor de timbre zice express că cuvintele „înaintea mea” sau „văzut”, scrise pe un document, nu se pot considera ca legalizări.

Fosta jud. administrativă financiară, prin hotărîrea sa principiară Nr. 1887/894 a calificat ca supusă la

timbru numai adeverința comunală de legalizare a subscrierilor scrisă pe obligațiune. Ba jud. administrativă a mers mai departe și prin hotărârea sa principiară Nr. 384/902 a enunțat că observarea scrisă pe obligație de judele și notarul comunal, ca martori, și ev. provăzută și cu sigilul comunal, conform căreia obligația s'a cetit și explicat debitorului și că acesta a aprobat-o și întărit-o și prin punerea semnului crucii este scutită de timbru.

Cu toate acestea în mai multe părți ale țării organele financiare au luat repert asupra cambiilor aflătoare în portofoliile băncilor, pe motiv că nu s'a plătit timbrul de legalizare și au pretins dela primarii și notarii comunali în fiecare caz competența de timbru normală de K 2 — și competența urcată de K 4, — în total K 6, care pretensiune adeseori se urcă la mai multe sute de coroane.

La întrebarea făcută direct la judecătoria administrativă, aceasta a declarat că *praxa urmată de acest for este în deplină congruență cu hotărârile principale citate mai sus și că va ordona ștergerea competențelor de timbru pretinse pe baza repertelor din chestiune.*

Aceasta a și urmat într'un caz concret prin sentința judecătorei administrative Nr. 8526 P. dela 22 Iunie a. c.

CRONICA.

Organizarea comercianților români. Conșfătuirea comercianților noștri inițiată de dl Aurel Popescu din Sibiu și semnalată într'un număr anterior al nostru s'a ținut în Blaj pe timpul adunării generale jubilare a „Asociațiunii”. Au luat parte un număr destul de mare de comercianți din Sibiu, Blaj, Săliște, Sebeșul săsesc, Cluj, Mercurea etc., cari au ales o comisiune, chemată a studia chestiunea înființării unei asociații a comercianților români, precum și alte chestiuni de interes pentru clasa comercianților noștri. Se va convoca apoi a nouă adunare.

Ultima tragere la sorți a lozurilor Pálffy a fost la 15 Septembrie a. c., cu care zi lozurile acestea au încetat a mai fi obiect de circulație. Acest imprumut de lozuri a fost original de fl 3.720,000 — monedă convențională și s'a emis la 20 Octombrie 1858.

Inscrierile la Academia agricolă din Cluj pe anul școlar 1911 — 1912 se fac în timpul dela 1 — 8 Octombrie a. c. După 8 Octombrie până la 15 Octombrie a. c. ascultătorii se admit numai pe baza unei cereri în scris, adresată corpului profesoral, iar după aceea până la 1 Noiembrie a. c. primirea o în-cuviințează ministrul. Inscierea se face în persoană, în caz de împiedecare însă candidații se pot anunța, în termenul fixat, și în scris, având a-și transpune documentele și taxele. Taxele de plată la inscriere fac K 57.20, plus taxa școlară pe cel puțin prima jumătate a anului K 40—. Ascultătorii extraordinari plătesc de fiecare obiect de învățământ câte K 8—. Taxa de întreținere în convict este de K 44 lunar, afară de aceasta o taxă pentru uzarea mobilierului de K 25 pro semestru.

Cooperativele în Germania. Conform „Anuarului pe 1910” publicat de asociația „Reichsverband deutscher landwirtschaftlicher Genossenschaften”, care este cea mai mare organizație cooperativă din lume,

(intemeiată la anul 1884) la 1 Iuliu a. c. aceasta asociație a întrunit în sinul ei 19,578 de cooperative de tot soiul cu 1.784.000 membri.

Datele statistice din Anuar se referă la nu mai puțin decât 18,083 de cooperative, din cari 12,614 sunt Casse de economii și imprumut, 2081 cooperative de aprovizionare, 1946 cooperative de lăptărie și 1442 alte cooperative.

La 1 Iuliu a. c. a aparținut la „Reichsverband”, o asociație centrală, aceea a organizațiilor raiffeiseniane, cu 500 de cooperative locale și 21 de cooperative centrale; mai departe 41 de asociații regnicolare și provinciale, având în total 58 de cooperative centrale și 4587 cooperative independente.

Cassa de păstrare postală ungară în 1910.

Această instituțiune a împlinit de curând 25 de ani de existență. Din acest prilej s'a publicat un raport din care reese desvoltarea acestui așezământ. Din filieri așa zicând Cassa de păstrare postală a ajuns să dispună de un capital însemnat, lășind tot mai mult între micii proprietari, meșteșugari etc. spiritul de economizare. Conform raportului amintit Cassa de păstrare postală ungară cu finea anului trecut a avut 776 mii de deponenți cu un capital de aproape 108 milioane. Suma depunerilor în 1910 a fost de 76 mil. coroane.

Creșterea depunerilor a fost în 1909 cu 5.9 mil. cor. iar în 1910 9.3 mil. cor. Numărul deponenților s'a înmulțit față de 1909 cu 42 mii.

De prezent tot pe 1000 de locuitori cad 37 de deponenți E interesat a se ști sexul și ocupațiunea celor ce au depuneri la Cassa de păstrare postală. Dintre deponenți 67% sunt bărbați, 32% femei și 1% persoane juridice. După ocupațiune cei mai mulți sunt muncitori, calfe ect., mai puțini sunt dintre muncitorii dela fabrici. Mulți deponenți mai sunt între studenți, impiegații dela moșii și comerțiu, servitori și funcționari mai mici. Pe un deponent cade rotund 101.85 cor. Dintre depuneri 40% sunt sub 10 cor. 46.4% între 10 — 200 cor. 13.6% peste 200 cor. Așadară mai multe sunt depuneri mici, între 10—200 cor. ceea-ce este foarte îmbucurător.

Circulațiunea cecurilor a atins considerabila sumă de 7½ miliarde cor., sistemul de clearing ocupă teren tot mai mult.

Ce privește comerțiu cu hârtii de valoare, ace'a încă a ajuns la un rezultat îmbucurător, intrucât s'a cumpărat pe seama clienților efecte în valoare de peste 5. mil. cor.

Căștigul curat realizat a fost de 2.4 mil. cor.

Căile ferate ungare de stat în 1910 au avut în total venituri în sumă de K 370.960,342, iar cheltuieli K 277.739, 253. Au avut deci un excedent de K 93.221,038.

BIBLIOGRAFIE.

Informatorul băncilor și al principalelor instituțiuni de credit și societăți de asigurare de Ioan Garoiu și Mihail Mora. Anul I 1911, București. Noua tipografie profesională, Dimitrie C. Jonescu. 9. Strada Câmpineanu 9.

Sub titlul acesta Domnii Ioan Garoiu, licențiat în științele comerciale și Mihail Mora, avocat, primul șef-contabil și al doilea șeful contenciosului la „Muntele de pietate” din București au avut nimerita idee

de a redacta și edita un „Anuar“ al băncilor și principalelor instituții de credit și de asigurare din România — după modelul „Anuarului băncilor române“ dela noi.

Este o publicație de cea mai mare utilitate și care umple în adevăr o lacună de mult și adânc simțită nu numai în România, ci și la noi, unde asemenea ne-a lipsit până acum un izvor de informație, ușor și sigur, asupra așezămintelor financiare a fraților de dincolo.

Lucrarea cuprinde pe 226 de pag. formatul Anuarului nostru, datele relative la 136 de institute, grupe după orașe, acestea în ordine alfabetică, încât cu ajutorul „Informatorului“ se poate afla imediat în care oraș, ce instituții financiare se află, firma corectă a acestora, sucursalele, ce le au, anul fondării, capitalul social, prețul acțiunilor, dividendul pe ultimii 3 ani, timpul și locul de plată al dividendului, termenul de prescripție al cupoanelor, dreptul de vot, semnarea firmei, consiliul de administrație, censorii, funcționarii, în fine bilanțul anului 1910, cu contul profit și pierdere și distribuirea profitului net. La sfârșitul „Informatorului“ sunt publicate datele statistice pe 1909 privitoare la „Băncile populare“ din România.

Recomandăm „Informatorul băncilor“ spre procurare institutelor noastre de bani și cercurilor grupe în jurul acestora, ca o publicație de valoare și utilă.

Prețul, este legat în pânză elegantă, Lei 10.—. Se poate procura și prin Administrația revistei noastre.

Sumar.

Expoziția din Lugoj. — Primejdia valahă. — Școalele comerciale superioare. — Procedura autorităților industriale în cazurile prevăzute în §-ul 176 al legii industriale. — Piața mondială a porumbului. — *Revista financiară*: Situațiunea. — Jurisdicțiune: Domiciliare după plac, Cursul de emisiune, Detragerea nemotivată a cuvântului în adunarea generală. — *Societăți comerciale și financiare*: „Reuniunea proprietarilor“. — *Afaceri de dare*: Legalizarea judelei comunal este scutită de timbru. — *Cronică*: Organizarea comercianților români, Ultima tragere la sorți a lozurilor Pálffy, Inserierea la academia agricolă din Cluj, Cooperativele în Germania, Cassa de păstrare postală ungară în 1910, Căile ferate ungare de stat în 1910. — *Bibliografie*: Informatorul băncilor și al principalelor instituții de credit și societăți de asigurare.

„GRĂNIȚERUL“, institut de credit și economii, societate pe acții în Dobra.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Grănițerul“, ca societate pe acțiuni, în virtutea §§-lor 14 și 15 din statute, se invită la

adunarea generală extraordinară

ce se va ține în Dobra, la 9 Octomvrie n. a. c., la orele 10 a. m. în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Deschiderea adunării generale, numirea notarului și a doi scrutinători, cari au să verifice și procesul verbal;

2. Inmultirea capitalului social;

3. Eventuale propuneri în sensul §-ului 26 din statute.

P. T. acționari, cari voiesc a participa la adunarea generală să binevoiască a-și depune acțiunile până în 8 Octomvrie st. n. a. c. la cassa societății, conform §-ului 16 din statute.

Acțiunile se pot depune și la cassa institutelor „Albina“ din Sibiu, „Făgetana“ din Făget, filiala „Albina“ din Lugoj, „Lipovana“ din Lipova, „Cassa de păstrare“ și la „Poporul“ din Săliște.

Dobra, din ședința plenară a direcțiunii și a comitetului de supraveghiere, ținută la 16 Septemvrie 1911.

Direcțiunea.

„GRĂNIȚERUL“, takaréék és hitelintézet mint részvény-társaság, Dobrán.

MEGHIVÓ.

„Grănițerul“ takaréék és hitelintézet mint részvény-társaság részvényesei az alapszabályok 14 és 15 §§-ai értelmében meghivatnak a

rendkívüli közgyűlésre,

mely 1911 évi október-hó 9-én Dobrán, az intézet helységében d. e. 10 órakor fog megtartatni.

A napirend tárgyai:

1. A közgyűlés megnyitása, jegyző és két bizalmi férfi kinevezése, kik a jegyzőkönyvet is hitelesítik.

2. Az alaptőke felemelése.

3. Esetleges indítványok tárgyalása az alapszabályok 26. §-a értelmében.

T. c. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni szándékoznak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 16. §-a értelmében részvényeiket f. év október hó 8-ig az intézet pénztáránál letéteményezzék.

A részvények letéteményezhetők a nagy-szebeni „Albina“, a facseti „Făgetana“, a lippai „Lipovana“, a lugosi „Albina“ fiókja, valamint a szelistyei „Cassa de păstrare“ és „Poporul“ pénztárainál is.

Dobrán, az igazgatóság és felügyelőbizottságnak 1911 szeptember hó 16-án tartott üléséből.

As Igazgatóság.